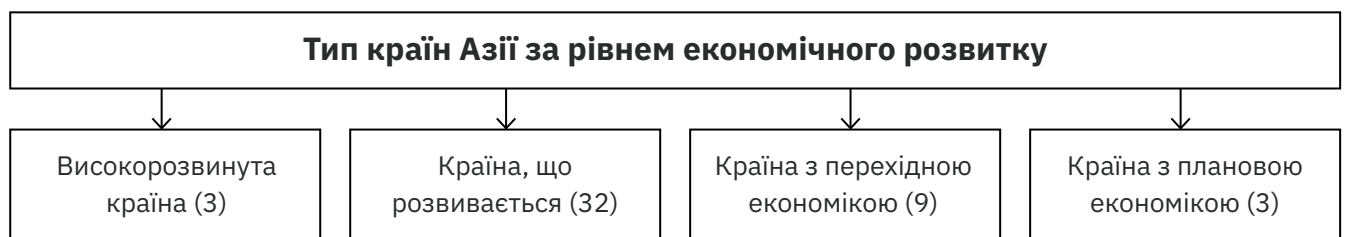

Азія: особливості економіки регіону, нерівномірність економічного розвитку субрегіонів

Пригадайте політичну карту регіону: в Азії є всі **типи країн за рівнем економічного розвитку**: високорозвинені країни, країни, що розвиваються, країни з перехідною економікою та країни з плановою економікою.

Отже, розвиток господарства в різних країнах регіону неоднаковий, є істотні відмінності у секторальній структурі економіки.

Оскільки 32 країни з 47 – це країни, що розвиваються, а з них 9 – найменш розвиненими країнами, то виробництва первинного сектора (сільське, лісове господарство, добувна промисловість) – основа економіки та основні сфери зайнятості населення у більшості країн Азії. Зважаючи на те, що в регіоні є 7 нових індустріальних країн, 7 країн значного потенціалу, не може не відбуватися зміщення до цих країн Азії виробництв вторинного і третинного секторів.

Працюємо з економічною картою регіону (географічний атлас, 10 клас):

Вивчення господарства такого регіону доцільно починати з виробництв **первинного сектора**.

Аграрне виробництво країн Азії – основа продовольчої безпеки більшості держав. Зважаючи на агрокліматичні та земельні ресурси, традиції й рівень технологій, можемо обґрунтувати різну спеціалізацію сільського господарства у субрегіонах. *Наприклад*, у Казахстані, в степах і напівпустелях помірних широт вирощують пшеницю, розводять велику рогату худобу м'ясного напрямку, овець. У Південно-Східній Азії – в субекваторіальному кліматі – вирощують рис і пшеницю, на експорт – бавовник, джут, цукрову тростину, чай, каву, спеції, тропічні фрукти. *(Схарактеризуйте всі субрегіони за цим зразком).*

Зважаючи на високу густоту сільського населення, робимо висновок: площі фермерських господарств менші, ніж в Європі (1–2 га), а в дрібних господарствах нижча продуктивність праці, тому аграрні країни відстають за рівнем економічного розвитку.

Добувна промисловість в одних країнах має вузьку спеціалізацію, є основним джерелом валютних надходжень, а в інших – має допоміжне значення. Приклади не складно навести за картою корисних копалин (карта є в конспекті попереднього уроку), додаючи статистичну інформацію про ринки сировини.

Наприклад, визначаємо країни, в яких позначено видобування природного газу, порівнюємо цю інформацію з наведеними в таблиці обсягами видобування у країнах групи лідерів ринку (доцільно скористатись показниками за останні роки з інтернет-ресурсів). Далі міркуємо так: «для такої країни, як Китай чи Іран, видобування газу не може мати такого ж значення, як для невеликої країни Катар, де інші ресурси вкрай обмежені; отже, Катар спеціалізується на видобуванні природного газу; в Ірані газовидобування – одна з галузей спеціалізації; у Китаї газ власного видобування частково забезпечує внутрішні потреби».

Оскільки в регіоні домінують країни, що розвиваються, частка Азії у світовому видобутку корисних копалин зростає й нині становить більш ніж 40 % від світового показника.

Повернімося до економічної карти. Велика кількість і значні розміри центрів промисловості (**вторинний сектор** економіки) відображають високий рівень розвитку промислового виробництва у Китаї, Японії, Індії, Республіці Корея. У Туреччині, країнах нової індустріалізації II хвилі менші обсяги виробництва. Домінувальні кольори сегментів у більшості промислових центрів (жовтий, блакитний, червоний, фіолетовий) свідчать про помітний розвиток в Азійському регіоні легкої та харчової промисловостей, а в Східній, Південній Азії – про високу

місце	країна	млн шт.
1	Китай	25,7
2	США	10,8
3	Японія	9,6
4	Німеччина	4,6
5	Індія	4,5
6	Мексика	3,9
7	Пд. Корея	3,9
8	Бразилія	2,9
9	Іспанія	2,8
10	Таїланд	2,0
14	Туреччина	1,4
17	Індонезія	1,3
20	Іран	0,8
	світ	91,8

концентрацію машинобудівних, металургійних, хімічних виробництв.

Окремі виробництва краще аналізувати за статистичною інформацією. *Наприклад*, місце Азії на світовому ринку автомобілів визначаємо за таблицею: у регіоні вироблено більше половини автомобілів, домінують країни з великим внутрішнім ринком і потужними промисловими виробництвами металів, пластмас, комплексувальних (Китай, Японія, Індія).

Третинний сектор економіки найпотужніший у високорозвинених країнах Азії, а темпи його розвитку вражають. *Наприклад*: Республіка Корея

випередила США за часткою громадян, які користуються інтернетом; Індія вдвічі збільшила експорт програмного забезпечення; у Китаї, Індії, Сінгапурі, Республіці Кореї розташовано численні науково-технічні та дослідні центри провідних міжнародних корпорацій; Токіо, Сінгапур, Сеул, Дубаї, Шанхай стали світовими фінансовими центрами.

Щоб назвати найбільші центри фінансових, ділових, інформаційних послуг, доцільно скористатися картою «Глобальні міста». Глобальне – це осередок концентрації виробництв товарів і послуг як третинного, так і вторинного секторів економіки.

Ці ж міста приваблюють значну кількість туристів. До десятки країн світу за кількістю іноземних туристів увійшли, зокрема, Китай, Туреччина і Таїланд. Зростає роль туризму також у країнах Західної Азії. Для економіки невеликих країн, як-от Мальдівів, Бутану, Непалу – він має виняткове значення.